

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Аліна Драгунова,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
(спеціальність 012 Дошкільна освіта),
Херсонський державний університет;
вихователька вищої категорії,
Антонівський заклад дошкільної освіти № 4
комбінованого типу Херсонської міської ради,
alinadrahunova80@gmail.com

Сьогодні інклюзивна освіта відіграє ключову роль у створенні суспільства, що базується на принципах рівності, поваги та прийняття. Дошкільні заклади залишаються важливими етапами формування особистості дитини, де важливо створити сприятливі умови для розвитку кожного малюка, незалежно від його особливостей. У зв'язку з цим, тема сучасних підходів до організації інклюзивного освітнього процесу в дошкільному закладі стає надзвичайно актуальною.

Ідеологія інклюзивної освіти покладена на принципи відсутності будь-якої форми дискримінації та забезпечення якісної освіти для всіх дітей. Ця педагогічна концепція передбачає розвиток, навчання та виховання дітей з особливими потребами в звичайному дошкільному закладі, де створені відповідні умови для оптимальної ефективності навчального процесу. Для забезпечення якісного інклюзивного навчання необхідні: відповідна нормативно-правова база дошкільного закладу; чіткі посадові обов'язки педагогів, асистента вихователя та спеціалістів; постійне підвищення кваліфікації педагогічних працівників; ідентифікація особливих освітніх потреб та рівнів підтримки для дітей з особливостями розвитку; створення інклюзивного освітнього середовища; надання освітніх, психолого-педагогічних та корекційно-розвивальних послуг; забезпечення дітей спеціальними засобами для корекції психофізичного

розвитку; проведення просвітницької роботи; гармонізована співпраця між батьками та дошкільним закладом.

Погоджуємось з думкою Л. Балли у тому, що на сучасному етапі розвитку інтегрованого суспільства важливо застосовувати новаторські моделі інклюзивного освітнього середовища, з урахуванням того, що такі підходи сприяють формуванню у дітей усвідомлення рівності та належності до суспільства. Успішність корекційної роботи в структурі інклюзивної освіти залежить не лише від інформаційного та інституційного забезпечення освіти, а також від емоційних та психологічних зв'язків між дітьми та педагогами. Взаємодія не повинна обмежуватись виключно процесом навчання. Необхідною умовою ефективності роботи в контексті інклюзії є збіг організаційних та емоційних аспектів, а також когнітивних стимулів у процесі навчання [1, с. 111].

За висловленням провідних фахівців А. Колупаєвої та О. Таранченко, створення оптимального інклюзивного освітнього середовища сприятиме: розвитку потенціалу дитини; визнанню того, що стандартизована модель не є універсальною «нормою»; задоволенню специфічних потреб дітей з різними психофізичними особливостями; впровадженню системи підтримки та адаптації для дітей з потребами у психокорекції; функціональному підходу до лікування та навчання; залученню батьків до процесу лікування та виховання своїх дітей [2].

Сучасні підходи до організації інклюзивного освітнього процесу у закладах дошкільної освіти включають наступне [3, с. 32]:

1. Індивідуалізоване навчання: вихователі в дошкільних закладах стежать за індивідуальними потребами кожної дитини, створюючи індивідуальні навчальні плани та програми для кожної дитини. Це дозволяє забезпечити оптимальний розвиток кожної дитини, незалежно від її особливостей.

2. Кооперативне навчання: створення ситуацій, коли діти з різними здібностями працюють разом над спільними завданнями та проектами. Це сприяє розвитку співпраці, взаємодопомоги та соціальної взаємодії між дітьми з різними потребами.

3. Створення інклюзивного середовища: заклади дошкільної освіти активно працюють над створенням середовища, яке сприяє включенню всіх дітей. Це може включати адаптацію ігрових та навчальних зон, доступність спеціальних матеріалів та обладнання для дітей з різними потребами, а також проведення тренінгів для всього персоналу з питань інклюзивної освіти.

4. Співпраця з батьками: важливо залучати батьків до процесу навчання та розвитку дитини, незалежно від її особливостей. Забезпечення відкритого спілкування та співпраці між вчителями та батьками допомагає забезпечити оптимальний розвиток кожної дитини.

Ці підходи спрямовані на створення умов для повноцінного навчання та розвитку кожної дитини в дошкільних закладах, незалежно від її особливостей та потреб.

Інклюзивне середовище в закладі дошкільної освіти запроваджується у взаємодії з організаційною культурою, освітньою політикою на рівні закладу та інклюзивною практикою. Організаційна культура передбачає створення атмосфери толерантності, взаєморозуміння та прийняття різниці в закладі дошкільної освіти. Організаційна культура сприяє створенню умов для інклюзивної практики та реалізації освітньої політики закладу.

Освітня політика на рівні закладу включає в себе прийняття конкретних стратегій, цілей та планів, спрямованих на створення інклюзивного середовища. Це може включати в себе розробку планів навчання та розвитку, забезпечення доступності матеріально-технічної бази для всіх дітей, підготовку персоналу та створення механізмів контролю та оцінки ефективності інклюзивної практики [3, с. 35].

Інклюзивна практика спрямована на забезпечення доступності та рівноправ'я всіх дітей у навчальному процесі. Інклюзивна практика може включати в себе індивідуалізоване навчання, розвиток спеціальних програм та матеріалів, створення адаптивного середовища та використання методів диференціації навчання для задоволення потреб кожної дитини. Успішна реалізація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти потребує взаємодії всіх цих напрямів. Вони доповнюють один одного та сприяють створенню умов для повноцінного розвитку кожної дитини.

З точки зору сучасних підходів до організації інклюзивного освітнього процесу в дошкільних закладах, наприклад використання геоборду, Gcompris та терапії су-джок можуть бути важливими інструментами для включення дітей з особливими потребами в навчальний процес.

Геоборд розвиває когнітивні здібності. Створення геометричних фігур та рисунків за допомогою геоборда сприяє розвитку просторового мислення, уваги та пам'яті у всіх дітей, включаючи тих, хто має особливі потреби. Використання геоборда допомагає у розвитку дрібної моторики рук та координації рухів [4].

Використання математичного планшета спонукає дітей до самостійного створення зображень, що сприяє розвитку їхньої фантазії та творчого потенціалу. Крім того, це ефективний метод для розслаблення та зняття фізичного та психологічного напруження у дітей.

Вправи в електронному комплексі Gcompris можуть бути адаптовані до потреб кожного учня, надаючи можливість участі у навчальному процесі незалежно від їхніх особливостей. Gcompris – це комплекс навчальних програм, доступних на різних платформах, призначений для дітей від 2 до 7 років. Він містить понад 140 завдань, спрямованих на розвиток сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, уваги, дрібної моторики та

інших навичок. Наприклад, одне з завдань полягає у вирішенні головоломки, перетягуючи кожен елемент на відповідне місце [4].

Терапія су-джок забезпечує індивідуалізовану підтримку. Терапія су-джок може бути корисною для дітей з різними фізичними та психологічними потребами, сприяючи загальному фізичному та емоційному благополуччю. Ця терапія може покращити розвиток дрібної моторики рук та розумову активність, що є важливим для всіх дітей, включаючи тих, хто має особливі потреби [4]. Отже, використання таких інструментів у дошкільних закладах може сприяти створенню інклюзивного середовища, де всі діти мають можливість активно брати участь у навчанні та розвиватися відповідно до своїх потреб та здібностей.

Святкування, екскурсії та конкурси є важливою складовою інклюзивного процесу, оскільки сприяють створенню позитивного емоційного настрою та об'єднують дітей і дорослих. Вони виступають важливим ритуалом для групи та всього закладу дошкільної освіти. Підготовка цих подій має творчий характер, а їх можуть підготувати дорослі як сюрприз для дітей, що також сприяє створенню позитивної атмосфери.

Таким чином, сучасні підходи до організації інклюзивного освітнього процесу у дошкільних закладах базуються на комплексному розгляді потреб кожної дитини та використанні різноманітних методів та засобів для забезпечення їхнього повноцінного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Балла Л. В. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. Вип. 3. С. 110–115.
2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : АТОПОЛ, 2016. 152 с.
3. Гаяш О. В. Особливості впровадження інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку : колективна монографія : у 2 частинах. Частина 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. С. 32–45.
4. Бондар М. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання у садочках. URL: https://24tv.ua/education/suchasni-pidhodi-do-organizatsiyi-inklyuzivnogo-ukrayina-novini_n1868346 (дата звернення 25.03.2024).